

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΑΝΑ 1955

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΣΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΜΑΡΤΥΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗΣ

- **Ιστορικά έγγραφα και μαρτυρίες για την νέα «Νύχτα των Κρυστάλλων» κατά τα ολέθρια γεγονότα των Σεπτεμβριανών του 1955, τα οποία απετέλεσαν την όντως άλωση της πολυμαρτυρικής πολιτικής Ρωμηοσύνης, η οποία εισέτι ίσταται και ανθίσταται**

Εάν ιστορικώς η λεγόμενη «Νύχτα των Κρυστάλλων» (Kristallnacht ή Reichskristallnacht), η οποία έλαβε χώρα στη ναζιστική Γερμανία και στην Αυστρία με τα ολέθρια γεγονότα που υπήρξαν το εναρκτήριο λάκτισμα για το μαζικό πανεθικό πογκρόμ (Pogromnacht) κατά την νύχτα της 9ης προς 10η Νοεμβρίου του 1938 εναντίον των Εβραίων πολιτών, απετέλεσε το εναρκτήριο λάκτισμα και την απαρχή του εβραϊκού ολοκαυτώματος, άλλο τόσο η νέα «Νύχτα των Κρυστάλλων», η οποία συντελέστηκε σε βάρος των Ελλήνων της Κωνσταντινουπόλεως από τον κατευθυνόμενο τουρκικό όχλο κατά το εσπέρας της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου του 1955 απετέλεσε την «δευτέρα άλωση» ή μάλλον την όντως άλωση της απροστάτευτης απ' όλους, ημετέρους και αλλοτρίους, Πολίτικης Ρωμηοσύνης, η οποία είδε ενώπιον των οφθαλμών της, οικίες, καταστήματα, επιχειρήσεις, σχολεία, εκκλησίες, μονές και κοιμητήρια να καταστρέφονται λεηλατούμενα ή και παραδιδόμενα στην λαίλαπα των φλογών, αλλά και τα έτι χείριστα και τραγικά να συντελούνται ενώπιον Θεού και ανθρώπων με τον πλέον απάνθρωπο, βάνουσο και βάρβαρο τρόπο από τις τυφλωμένες και μανιασμένες ορδές - ουχί όλου - αλλά μερίδος του τουρκικού όχλου, όταν οι πάσης φύσεως κτηνώδεις ατιμώσεις, η εκταφή νεκρών, κληρικών και λαϊκών, ακόμη και άρτι ενταφιασθέντων και ο διασκορπισμός νεκρικών οστών, οι βιασμοί, οι βασανισμοί και οι ξυλοδαρμοί μέχρι θανάτου κληρικών και λαϊκών εσφράγισαν το κατά των Ελλήνων Πογκρόμ της Κωνσταντινουπόλεως και οδήγησαν σταδιακά στον μαρασμό της άλλοτε ανθοφορούσης Πολίτικης Ρωμηοσύνης.

Όλα τα παραπάνω τραγικά γεγονότα απαθανάτισε με τον φωτογραφικό του φακό ο αοίδιμος Κωνσταντινουπολίτης φωτογράφος Δημήτριος Καλούμενος για να παραμένουν οι αψευδείς μαρτυρίες και τα αδιάσειστα τεκμήρια μέσα στο χωροχρόνο των όσων ολεθρίων και βαρβάρων πράξεων υπέστη η Πολίτικη Ρωμηοσύνη για να ενθυμούνται οι παλαιότεροι και να διδάσκονται οι νεώτεροι κλίνοντες ευλαβικώς το γόνυ προ των αθώων δεκάδων θυμάτων ενός παράλογου και μισαλλάδοξου, σαφώς προμελετημένου σχεδίου για τον σταδιακό ξεριζωμό των Ρωμηών από τις πατρογονικές τους εστίες. Είναι δε συγκλονιστικό το γεγονός της εξιστορήσεως εκείνων των φρικτών Σεπτεμβριανών γεγονότων, τα οποία εδιηγήθη πάλαι ποτέ στον τότε νεαρό ερευνητή γράφοντα κάποιος ήδη κοιμηθείς εν Ελλάδι Ρωμηός. Απ' όλα όσα δε ένδακρυς και μετ' άλγους ψυχής, ως ζώσα και αψευδή μαρτυρία, κατέθεσε προσωπικώς στον γράφοντα ένα και μόνον ένα παραμένει μετά την πάροδο τόσων ετών ανεξίτηλα χαραγμένο στη μνήμη μας, ήτοι το υπ' αυτού βιωθέν και λεχθέν ότι: *«πολλές νύχτες, παιδί μου, γειρόμαι επί της κλίνης μου κάθιδρωσ λόγω ενός εφιάλτου στον ύπνο μου, ο οποίος έρχεται και ξανάρχεται. Αυτός ο εν υπνώσει εφιάλτης είναι ένας ανατριχιαστικός*

θόρυβος, ο θόρυβος από την οργισμένη θραύση των υαλοπαραθύρων των Ρωμαϊκών οικιών και κυρίως των ρωμαϊκών εμπορικών καταστημάτων της συνοικίας μου, που ήταν το ιστορικό Πέραν της πολυμαρτυρικής Πόλης μας, καθ' όλη εκείνη την μεγάλη νύχτα της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου του 1955. Με αυτό τον φρικτό θόρυβο εν τοις ωσίν μου θα πεθάνω και τότε μόνο θα ανεύρω λύτρωση». Ιδού γαρ η «Νύχτα των Κρυστάλλων» της εσταυρωμένης Πολίτικης Ρωμιοσύνης και πας έτερος σχολιασμός του γράφοντος περιττεύει...

Όταν λοιπόν παρήλθε το φρικτό εκείνο διήμερο του όντως «Μαύρου Σεπτεμβρίου» της Πολίτικης Ρωμιοσύνης, ο αοίδιμος και μαρτυρικός Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας (1948-1972), ο οποίος κατά τις ώρες της μεγάλης δοκιμασίας των Ρωμίων της Πόλεως ήταν «εν αιχμαλωσία» περικυκλωμένος στο μαρτυρικό εν Φαναρίω Οικουμενικό Πατριαρχείο από τον μανιασμένο όχλο, εξήλθε στους δρόμους, στις πλατείες, στις οικίες, στα καταστήματα, στα σχολεία, στις εκκλησίες, στα μοναστήρια και στα κοιμητήρια των Ρωμαϊκών συνοικιών της εσταυρωμένης Κωνσταντινουπόλεως για να δει «ιδίους όμμασι» τις βιβλικές καταστροφές, να παρηγορήσει και κυρίως να εμψυχώσει το απηνώς διωκόμενο, πονεμένο και κατεστραμμένο μαρτυρικό ποίμνιό του. Τότε εκείνος ο γίγαντας, εκείνος ο άτλας της Εκκλησίας, της Πρωτοκλήτου και Πρωτοθρόνου Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας, όταν είδε με τα μάτια του τις φρικώδεις και κτηνώδεις εικόνες της ανείπωτης καταστροφής, ελύγισε, έκλαυσε, προσεκύνησε, προσευχήθηκε, και είπε την ιστορική εκείνη φράση, η οποία παραμένει πάντοτε και εισέτι λίαν επίκαιρη για όλους εκείνους που δεν αριθμολογούν ως οι αδιαλείπτως αριθμολογούντες αριθμολάγνοι Ρώσοι εκκλησιαστικοί ηγήτορες, ήτοι για όσους είναι οι όντως πεπιστευκότες στον Θεό και όχι στον «αριθμόθεο», και η φράση αυτή είναι η εξής: *«Εμείς οι επάνω της γης είμεθα ολίγοι, εκείνοι όμως οι υποκάτω της γης (οι νεκροί) είναι χιλιάδες και αναρίθμητοι. Συχνάκις δε κατ' εκείνες τις μαύρες Σεπτεμβριανές ημέρες της μεγάλης δοκιμασίας έλεγε και επαναλάμβανε για να εμψυχώσει τους μαρτυρικούς και ιδιαζόντως τους πενθούντες τα αθώα θύματά τους Ρωμηούς: «Είμαστε ολίγοι, αλλά και αναρίθμητοι». Όταν μάλιστα οι μαρτυρικοί Ρωμηοί της Κωνσταντινουπόλεως επεσκέφθησαν τον μεγάλο αοίδιμο Πατριάρχη του Γένους Αθηναγόρα, εκείνος συγκεκριμενομένος παρά τον εν καρδία ανείπωτο πόνο του, είπε στα πνευματικά τέκνα του μετ' άλγους ψυχής: «Είδατε, τους λέγει, τα κόκκαλα των πατέρων σας, ξεθάφτηκαν για να σας μιλήσουν, για να σας πουν το χρέος που έχετε να μείνετε σε τούτη την γη όπου εγεννήθησαν οι πατέρες σας, οι πατέρες των πατέρων σας, εσείς και τα παιδιά σας».*

Ο αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας στις 11 Σεπτεμβρίου 1955 απέστειλε στον τότε Πρωθυπουργό της Τουρκίας Αντνάν Μεντερές κατεπείγον τηλεγράφημα στο οποίο καταγράφοντας τον όλεθρο ανέφερε: *«Εν ψυχική οδύνη επληροφοφούμεθα, συνεχώς αγρυπνούντες δι' όλης της νυκτός, τας πρωτοφανείς και ανηκούστους βιαιοπραγίας της 6ης τρέχοντος, διαπραχθείσας συστηματικώς εναντίον Ορθοδόξων ρωμαϊκών εκκλησιών, σχολείων, καταστημάτων και ιερών οικογενειακών ασύλων. Εβδομήκοντα περίπου ναοί κατεστράφησαν και εδηώθησαν, πολλοί δε τούτων και επυρπολήθησαν, περιωβρίσθησαν τα ιερά της πίστεως ημών, και ιεραί εικόνες ιστορικής αμυθήτου αξίας κατεστράφησαν και εσυλήθησαν. Το δράμα οικογενειών της Πόλεως, αίτινες υπέστησαν καταστροφάς οίκων, ατιμώσεις και ολοκληρωτικής απωλείας κινητής και ακινήτου περιουσίας, είναι απερίγραπτον. Ο Ορθόδοξος ρωμαϊκός λαός τελεί εν τρόμω, δυστυχία και απογνώσει. Κατόπιν των τραγικών τούτων γεγονότων και της δημιουργηθείσης ατμοσφαιρας, ζητούμεν ασφάλειαν της ζωής των τέκνων της Εκκλησίας και δημιουργίαν συνθηκών τοιούτων, ώστε να επαναλάβωσι και συνεχίσωσι την διαβίωσιν αυτών εν τη χώρα ταύτη εν*

απολύτω εμπιστοσύνη. Συντάσσομεν και θα υποβάλωμεν τη Υμετέρα Εξοχότητι λεπτομερές υπόμνημα».

Στο δε τεκμηριωμένο και πλήρες υπόμνημα, το οποίο ακολούθως υπεβλήθη στις 15 Νοεμβρίου 1955 από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα στον Τούρκο Πρωθυπουργό Αντνάν Μεντερές, με τον πλέον αληθή και ζοφερό τρόπο καταγράφονται τα δυσεβή και απάνθρωπα, ιερόσυλα και βαρβαρικά ανομήματα του όχλου ως εξής: *«Παρακαταθήκη αιώνων, ολόκληρος πολιτισμός, αποτελών σέμνωμα της χώρας και πανανθρώπινον κτήμα, προσεβλήθη ακατονομάστως εις τα καίρια αυτού. Τα όσια και τα ιερά της πίστεως ημών εβεβηλώθησαν. Εκ των ογδοήκοντα ναών και αγιασμάτων ημών, εβδομήκοντα υπέστησαν τρομεράς καταστροφάς, πολλοί δε εξ αυτών και επιρπολήθησαν. Κατεστράφησαν πολύτιμα ιερά σκεύη και άμφια. Εξωρύχθησαν οφθαλμοί ιερών εικόνων. Ιστορικά έργα τέχνης, ανεκτιμήτου αξίας, ηφανίσθησαν. Τα ιερώτατα της λατρείας ερρυπάνθησαν, ενεπαίχθησαν και εσυλήθησαν κατά τρόπον επαίσχυντον. Ανεσκάφησαν τάφοι, μηδέ των πατριαρχικών εξαιρουμένων. Νωπά λείψανα κατεκρεουργήθησαν. Σωροί οστών εξήχθησαν εκ του τόπου αναπαύσεως αυτών και κατεκάησαν. Οι κληρικοί ανεζητήθησαν πανταχού, όπου ανευρέθησαν, εκακοποιήθησαν, απειληθέντες διά θανάτου, εις δε αυτών και εθανατώθη. Σκηναί φρίκης διεδραματίσθησαν...».*

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας απευθυνόμενος στον Τούρκο Πρωθυπουργό Μεντερές δεν άφηνε περιθώρια ανοχής η δικαιολογήσεως των Σεπτεμβριανών γεγονότων φρίκης, βαρβαρότητος και απανθρώπου κτηνωδίας γράφοντας *«expressis verbis»*, ότι: *«Εάν, Κύριε Πρωθυπουργέ Μεντερές, δεν επανορθώσετε τας προσγενομένας ημίν ζημίας εντός τεταγμένης προθεσμίας, τότε αυτό σημαίνει ότι εσείς προσωπικώς κηρύσσετε την Εκκλησίαν εν διωγμώ».*

Το προκλητικώς εξευτελιστικό χρηματικό ποσό το οποίο εδόθη ως αποζημίωση ανήρχετο μόνο στα 3.000.000 τουρκικές λίρες, ενώ το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών (ΠΣΕ) σε έρευνα και καταγραφή του είχε υπολογίσει τις ζημιές σε 150 εκατομμύρια δολάρια. Η προς τούτο αποσταλείσα στην Κωνσταντινούπολη Επιτροπή του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Εκκλησιών, κατόπιν ενδελεχούς έρευνας και λεπτομερούς καταγραφής, σε σχετική εμπειριστατωμένη και τεκμηριωμένη έκθεση αυτής ανέφερε ότι: *«εκ των 80 ελληνικών ορθοδόξων ναών, οι 29 υπέστησαν μεγάλας καταστροφάς, 8 ολιγότερον σοβαράς, μόνος δε 9 εξ αυτών έμειναν ανέπαφοι. Κατεστράφησαν 4.000 καταστήματα και το περιεχόμενον αυτών εσκορπίσθη εις τας οδούς και 2000 οικίαι κατεστράφησαν τελείως... Στόχοι όμως των διαδηλωτών δεν υπήρξαν μόνον οι ναοί, τα καταστήματα, αι οικίαι, αλλά και τα νεκροταφεία. Το εν Σισλή μέγα νεκροταφείον υπήρξε πεδίων καταστροφής και βεβηλώσεως. Μνημεία εθρυμματίσθησαν ή εκάησαν, και η εκκλησία του νεκροταφείου κατεστράφη τελείως... Εν Βαλουκλή... ηγοίγησαν οι τάφοι των Πατριαρχών, των εν αυτοίς οστών αφεθέντων εκτεθειμένων, ο δε ναός και η μονή κατεστράφησαν τελείως υπό του πυρός. Ενταύθα υπέστη τον διά του πυρός θάνατον γέρων ιερομόναχος, ενώ άλλος κληρικός μόλις διέφυγε τον θάνατον...».* Ο δε Αρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας σε εκτενή τοποθέτησή του για τον καταστροφικό όλεθρο τον οποίο υπέστη η Πολίτικη Ρωμηοσύνη κατά το διήμερο της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου 1955, απευθυνόμενος στις 12 Οκτωβρίου 1955 ενώπιον της συνάξεως των κληρικών της Αρχιεπισκοπής, όπως έχει καταγραφεί από τον αοίδιμο Χριστόφορο Χρηστίδη στο τεκμηριωμένο πόνημά του, υπό τον τίτλο: *«Τα Σεπτεμβριανά»*, ανέφερε τα εξής: *«Το έργο της καταστροφής περιωρίσθη σχεδόν αποκλειστικώς εναντίον των Ελλήνων (υπηκόων Τούρκων ή Ελλήνων αδιαφόρως), των οικιών, των καταστημάτων, των*

κέντρων εργασίας των, των κέντρων εκπαιδύσεως ή των κέντρων λατρείας των, και υπήρξε - το έργο της καταστροφής - συνάμα και συστηματικόν και τρομοκρατικώς πλήρες. Από τας εκκλησίας της Ισταμπούλ, είκοσι εννέα καταστράφησαν πλήρως εκ πυρκαϊάς. Ελήφθησαν ενταύθα φωτογραφίαι δεικνύουσαι πως ο όχλος συνέτριψεν ιεράς εικόνας και έπιπλα, εκομμάτιασεν ευαγγέλια, λειτουργικά βιβλία, άμφια και όλα τα ιερά σκεύη. Κατόπιν εχρησιμοποιήθη η βενζίνη διά να γίνουν τα πάντα παρανάλωμα του πυρός.

Τριάκοντα τέσσαρες άλλοι ναοί υπέστησαν σοβαράς ζημίας και, μολονότι δεν εκάησαν, ολόκληρον το περιεχόμενόν των κατεστράφη και απέμειναν εις ερείπια. Οκτώ άλλοι υπέφεραν εις μικρότερον βαθμόν, κατά δε τας πληροφορίας μας, μόνον οκτώ από τους ογδοήκοντα ελληνικούς ορθοδόξους ναούς της Πόλεως παρέμειναν άθικτοι...

Αλλ' αι επιθέσεις δεν περιορίσθησαν εις τας εκκλησίας. Και τα ελληνικά σχολεία υπέστησαν επιδρομάς. Όλα σχεδόν τα εβδομήκοντα τοιαύτα σχολεία της Ισταμπούλ υπέστησαν βλάβας, ιδίως δε το Λύκειον Θηλέων και το Γυμνάσιον Αρρένων, φαίνεται δε ότι κατεστράφησαν ιδιαιτέρως τα επιστημονικά εργαστήριά των και απωλέσθη ο εξοπλισμός των...

Αυτά όλα ημπορούν να περιγραφούν, εκείνο όμως που δεν περιγράφεται είναι η καταστροφή που επήλθεν εις αναρίθμητα καταστήματα, οικίας, ακόμη και διαμερίσματα πολυκατοικιών, όπου ο όχλος εισέβαλεν αναζητών Έλληνας. Ούτοι, από τας επιδρομάς, την καταστροφήν και την φωτιάν διέσωσαν μεν την ζωήν των αλλά τίποτε άλλο· παραζαλισμένοι και τρομοκρατημένοι αντιμετωπίζουν και πάλιν την ζωήν έχοντες απολέση παν ό,τι είχαν και όλα τα μέσα συντηρήσεώς των.

Ο ύστατος χαρακτηρισμός υπολογισμένης διαβολικότητος παρέχεται από το γεγονός - το οποίον λέγεται ότι είναι άνευ προηγουμένου εις την τουρκικήν ιστορίαν - ότι τα ελληνικά κοιμητήρια εβεβηλώθησαν, τάφοι ηνοιχθήσαν, οστά διεσκορπίσθησαν, ακόμη δε και σώματα νεκρών προσφάτως ενταφιασθέντων εσκυλεύθησαν. Τραγικοί όμιλοι προσώπων γονατισμένων τώρα γύρω από τους οικογενειακούς τάφους των ή προσπαθούντων να τους συμμαζεύσουν δίδουν τας τελευταίας αποχρώσεις εικόνων ανθρωπίνης δυστυχίας εις την αποτρόπαιαν αυτήν ιστορίαν».

Από τα πλέον απανθρώπως αποτρόπαια γεγονότα, τα οποία έλαβαν χώρα κατά το διήμερο της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου 1955, ήταν εκείνα που συνετελέσθησαν στην Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Ζωοδόχου Πηγής, όπου κατ' εκείνες τις σταυρικές μεγάλες ώρες φρίκης και βαρβαρικής κτηνωδίας ευρίσκοντο ο Ηγούμενος της Μονής Επίσκοπος Παμφίλου Γεράσιμος, ο οποίος εκακοποιήθη βαναύσως και ενοσηλεύθη, ο υπέργηρος Αρχιμανδρίτης Χρύσανθος Μαντάς, ο οποίος ετελεύτησε μαρτυρικώς μέσα στην λαίλαπα των φλογών και το πτώμα του ουδέποτε ευρέθη, και ο δόκιμος Ευάγγελος, ο οποίος δεινώς εκακοποιήθη και ενοσηλεύθη επί μακρόν.

Ο αοίδιμος Χριστόφορος Χρηστίδης διασώζει τα όσα ως ζώσα και αψευδή προσωπική μαρτυρία αφηγήθη ο αοίδιμος και μαρτυρικός Ηγούμενος της εν Βαλουκλή Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Ζωοδόχου Πηγής, Επίσκοπος Παμφίλου Γεράσιμος, ο οποίος εξιστορεί τα φρικωδώς γενόμενα ως εξής: «Ήτο η 11η νυκτερινή της 6ης Σεπτεμβρίου, ότε φωναί και κτύποι επί της κυρίας εξωθύρας της μονής και της ετέρας τοιαύτης, της κατέναντι του αρμενικού νεκροταφείου, προανήγγειλαν την επερχομένην συμφοράν. Εξελθών του κοιτώνος μου είδον μερικούς αστυφύλακας να συνομιλούν

θορυβωδώς μετά του νυκτοφύλακος του παρακειμένου αρμενικού νεκροταφείου, όστις εν τω μεταξύ είχεν υψώση την τουρκικήν σημαίαν επί της εισόδου αυτού, ενώ συγχρόνως τινές εκ του μαινομένου πλήθους ανεζήτουν τρόπον ανόδου διά να εισπηδήσουν εις την μονήν. Προτιμήσαντες τον ηλεκτρονικόν στύλον, όστις ευρίσκεται εις το άκρον της βορείας πλευράς της προσόψεως της μονής προς το αρμενικόν νεκροταφείον, ανήλθον δι' αυτού πρώτον επί της στέγης της τραπέζης του κοινοβίου της μονής, επέρασαν εν συνεχεία επί της στέγης του γραφείου, κατελθόντες δε ήνοιζαν την επίσημον της μονής πύλην, όποτε εισώρμησαν τα αλαλάζοντα στίφη και εν κωδωνοκρουσίαις και φωναίς ήρξαντο του καταστρεπτικού των έργου, αρχίζοντα από τας υάλους και προκαλούντα διά των συντριμμάτων αυτών την φρίκην και τον τρόμον».

Ο Ηγούμενος της Μονής, Επίσκοπος Παμφίλου Γεράσιμος, αφού εδάρη ανηλεώς και σχεδόν ημιθανής διέφυγε της γεαίνης του πυρός, συνεχίζων την εξιστόρηση του μαρτυρίου αναφέρει μεταξύ άλλων και τα κάτωθι: «...Διασωθείς της πυράς δεν διέφυγον τους πυρετώδεις και απανθρώπους ραβδισμούς εκ διαφόρων κατευθύνσεων, εις σημείον ώστε λόγω των κακώσεων να παραλύουν ομού με τας σωματικές μου δυνάμεις και αι ψυχικάί τοιαύται... του όχλου ωρνομένου και ζητούντος επί πίνακι την κεφαλήν μου με την δικαιολογίαν ότι έχομεν αποθήκην πυρομαχικών εις την μονήν. Και ...απήτουν να την αποκαλύψω παραδίδων συνάμα και τα υπάρχοντα δήθεν χρήματα. Ενώ τοιαύτα διημείβοντο κατέφθασαν ο αστυνόμος της περιφέρειας, όστις εμέ μεν έθεσεν υπό την προστασίαν τεσσάρων αστυφυλάκων, αυτός δε διέλυσε τα πλήθη και επιστρέψας διέταξε να οδηγηθώ εις τον αστυνομικόν σταθμόν. Από του σημείου αυτού αρχίζει νέα τραγωδία εφόσον κάθε τέσσερα ή πέντε βήματα κάποιος ευρισκόμενος εν μέσω των δύο αστυφυλάκων και φέρων στολήν στρατιωτικήν, αγνώστου εις εμέ υπηρεσίας και βαθμού, ήρξατο να με λακτίζη, των στρατιωτικών μη παρεμβαινόντων».

Συγκλονιστική τυγχάνει και η προσωπική μαρτυρία του αιιδίμου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Θωμά, όπως την διασώζει ο Χριστόφορος Χρηστίδης, αφού με αυτή εξιστορούνται τα έκτροπα, οι βανδαλισμοί και οι βιαιότητες που έλαβαν χώραν στην ασιατική πλευρά της Κωνσταντινουπόλεως και συγκεκριμένα στην περιοχή της Χαλκηδόνος.

Ο Φαναριώτης Ιεράρχης διηγούμενος τα γενόμενα εντός του ιερού ναού της Αγίας Τριάδος Χαλκηδόνος αναφέρει ότι: «Οι διαληλωταί, εισελθόντες εις τον περικαλλή ναόν, κατεθρυμμάτισαν όλους του υαλοπίνακας και απογυμνώσαντες τους πολυτίμους εν αυτό πολυελαίους από τα κρύσταλλα αυτών έρριψαν τούτους καταγής και τους μετέβαλον εις θρύμματα, εποδοπάτησαν τας αργυράς κανδήλας... και συνέτριψαν τον παρά την αγίαν τράπεζαν Εσταυρωμένον ... ευτυχώς περισώθη η αρχαία εικόν της Παναγίας Χαλκηδονίτισσας, έργον του 13ου αιώνος.

Μετά το πέρας των βανδαλισμών, παραλαβόντες τον καινουργή χρυσοκέντητον επιτάφιον, αφού έσπασαν το έπιπλον εις το οποίον ούτος εφυλάσσετο εν τω συνθρόνω του ιερού, απεμιμήθεισαν διά λαμπαδηδρομίας την τελετήν της περιφοράς του επιταφίου κατά την ημέραν της Μεγάλης Παρασκευής, κρούοντες άμα τους κώδωνας του ιερού ναού. Κατόπιν έκαυσαν τον πολύτιμον επιτάφιον προ των βαθμίδων της μαρμαρίνης εισόδου του ναού, τοποθετήσαντες ταυτοχρόνως έξω του περιβόλου του το νεκροκρέββατον αυτού. Εν τέλει έφυγον συναποκομίσαντες άπαντα τα χρήματα τα εις τους «γοργόνας» και τα διάφορα ενώπιον των ιερών εικόνων κυτία εισφορών, τα οποία συν τω παγκάριω και τοις πέριξ στασιδίοις

αυτού κατέστρεψαν... η αυτή τύχη επεφυλάχθη εις τον ιερόν ναόν του Αγίου Γεωργίου εν Γελντεγερμενί...».

Η μανία του τυφλωμένου όγλου εστράφη και κατ' αυτού τούτου του Μητροπολίτου Χαλκηδόνας Θωμά, ο οποίος εβίωσε την βιαιότητα και τις ατιμώσεις αναφέροντας τα κάτωθι: «Φωναί και ιαχαί έξω της Μητροπόλεως. Ετηλεφωνήθη το πράγμα εις τον διευθυντήν της αστυνομίας Χαλκηδόνας, όστις εδήλωσεν ότι στέλλει αστυνομικήν δύναμιν. Μετά 15 λεπτά ήρχισαν να ρίπτουν έξωθεν λίθους και ζύλα. Εν τω μεταξύ πολλοί των επιδρομέων εισήλθον από το πλησταριό και ανήλθον εις το άνω πάτωμα. Οι εν τω γραφείω ευρισκόμενοι υπάλληλοι της μητροπόλεως απεφάσισαν να εξέλθουν, όποτε ευρέθησαν προ δύο νέων, κρατούντων πελώρια ζύλα οικοδομών γεμάτα καρφιά. Η υπηρέτρια του αρχιερέως τους ηρώτησε τι εξητούσαν. Αντί απαντήσεως ώρμησαν κατά του Μητροπολίτου, υβρίζοντες αυτόν, τον ήρπασαν ημίγυμνον από της φανέλλας και σύραντες τον κατεβίβασαν εις το δεύτερον πάτωμα. Εξέβαλον διά της κυρίας εισόδου πάντας τους ενοίκους εις τον δρόμον ενώπιον του μαινομένου πλήθους. Οι ούτως διωχθέντες συναντήσαντες αστυνόμον προσέφυγον εις αυτόν ζητούντες την συνδρομήν του. Ούτος τοις συνέστησεν υπομονήν, εδήλωσε δε εις τον ημίγυμνον μητροπολίτην ότι θα εφρόντιζε να επανέλθουν εις την Μητρόπολιν. Και οι μεν διαδηλωταί δεν τους επείραζαν πλέον, πλην όμως όμιλοι ανδρών και γυναικών παρακολουθούντων εκ περιεργείας τα διατρέξαντα τους εχλεύαζον, κραυγάζοντες: «Καλά να πάθετε. Πρέπει να μας αφίσουν να σας κάμουμε πεστίλι κάτω από τα πόδια μας».

Επειδή όμως ο ιστορικός οφείλει να είναι αληθής και ακριβοδίκαιος σε όσα γράφει, επιβάλλεται να υπογραμμίσουμε ότι ο απλός και φιλήσυχος τουρκικός λαός, ο οποίος εγεννήθη και μεγάλωσε στις ίδιες γειτονιές διατηρώντας άριστες κοινωνικές σχέσεις με τους Ρωμηούς της Πόλεως, δεν επιδοκίμασε την εθνοκάθαρση και τις διώξεις σε βάρος των Ρωμηών από τους οποίους πολλοί εσώθησαν μυστικά από τους τούρκους γείτονές τους.

Ο «Μαύρος Σεπτέμβριος» του 1955 με το επιβληθέν από το τουρκικό κράτος οργανωμένο πογκρόμ εναντίον των Ρωμηών κατ' εκείνο το διήμερο της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου, ότε συνετελέσθη η νέα «Νύχτα των Κρυστάλλων», κατεγράφη στην ιστορία της πολυμαρτυρικής Πολίτικης Ρωμηοσύνης και της ανθρωπότητας με μαύρα γράμματα και αίμα. Τα παρελθόντα ανήκουν στο παρελθόν αλλά δεν πρέπει να λησμονούνται ώστε να διδάσκονται οι νεώτερες γενιές και να ανθίστανται σε κάθε ροπή ή τάση επαναλήψεως τέτοιων εγκλημάτων κατά του ανθρωπίνου προσώπου που τυγχάνει να έχει διαφορετική εθνοφυλετική καταγωγή ή θρησκευτική πίστη. Πάντα ταύτα συγκεφαλαιώνονται στην συγκλονιστική φράση του φιλοσόφου Τουχόλσκυ, η οποία έχει πανανθρώπινη ισχύ και διαχρονική αξία: «*πες μου πως μεταχειρίζεσαι τις μειονότητές σου, για να σου πω το επίπεδο του πολιτισμού σου*». Και ο έχων νουν νοεί νοείτω...

Υ.Γ.: Αφιερούται πάνυ ευλαβώς και αξιοχρέως στην ιερά μνήμη των κατά τα «Σεπτεμβριανά» βιαίως αναιρεθέντων κληρικών και λαϊκών Ρωμηών της Κωνσταντινουπόλεως. Είη η μνήμη αυτών αιωνία, άληστος και αγήρως.